

ریسک‌زدایی در روابط چین و ایالات متحده و تأثیر آن بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی

عسگر صفری آقبلاغی^۱ ID*، سعیده مرادی فر^۲

۱. پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس، تهران، ایران.
۲. گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
مقاله پژوهشی موضوع: روابط بین‌الملل حوزه موضوعی: بریکس	بدترشدن روابط بین ایالات متحده و چین از سال ۲۰۱۸م، تشدید رقابت‌های راهبردی با توجه به تنش‌های ژئوپلیتیکی، همچنین گسترش اصطکاک اقتصادی بین دو کشور از مناقشات تجاری به حوزه‌های گسترده‌تری مانند فناوری و امنیت زنجیره تأمین باعث شده است این فرضیه شکل گیرد که پکن و واشنگتن در حال زوج‌زدایی هستند. زوج‌زدایی به این معناست که وابستگی متقابل بین چین و ایالات متحده، طی حداقل دو دهه گذشته، در حال تضعیف شدن است. با این حال، در این پژوهش استدلال شده است روابط دو کشور بیش از آنکه در مرحله زوج‌زدایی قرار داشته باشد، در وضعیت ریسک‌زدایی است. بر همین اساس، این سؤال اصلی مطرح می‌شود که ریسک‌زدایی در روابط چین و ایالات متحده به چه معناست و تشدید آن ممکن است چه تأثیری بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی داشته باشد. در پاسخ اولیه، این استدلال مطرح شده است: در وضعیت کنونی که جهان در حال کندشدن جهانی شدن قرار دارد ریسک‌زدایی در روابط چین و ایالات متحده ممکن است به انحصارگرایی و حمایتگرایی منجر شود و با افزایش تأثیرگذاری تنش‌های ژئوپلیتیکی، بلوک‌های اقتصادی دوگانه شکل بگیرد. شکل‌گیری این بلوک‌های اقتصادی نیز خود به معنای کاهش نقش هژمونی ایالات متحده یا چین است که ممکن است زمینه‌ساز نظم چندقطبی بلوک‌محور شود.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۷ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۱/۲۴	
واژگان کلیدی: ایالات متحده، جهانی‌زدایی، چین، ریسک‌زدایی، زوج‌زدایی، نظم چندقطبی.	

ارجاع به این مقاله: صفری آقبلاغی ع، مرادی فر س. (۱۴۰۳). «ریسک‌زدایی در روابط چین و ایالات متحده و تأثیر آن بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی». *مطالعات کشورها*. ۲(۲): ۲۴۹-۲۷۸.

doi: <https://doi.org/10.22059/jcountst.2024.369471.1085>

وبگاه: <https://jcountst.ut.ac.ir> | رایانامه: jcountst@ut.ac.ir

شاپای الکترونیکی: ۹۱۹۳-۲۹۸۰

ناشر: دانشگاه تهران

* نویسنده مسئول: asgar.safari2017@gmail.com ID- <https://www.orcid.org/0000-0003-0122-0278>

۱. مقدمه

در طول حداقل دو دهه گذشته، اقتصاد ایالات متحده و چین عمیقاً درهم تنیده شده و در هر دو کشور، جریان‌های فرامرزی استعداد، دانش و سرمایه‌گذاری نقش مهمی در پیشرفت فناوری و ارتقای رشد اقتصادی داشته است. علاوه بر این، این دو کشور از ایجاد زنجیره‌های تأمین و ارزش جهانی، سود زیادی برده‌اند. حتی در این دوره، ملاحظات امنیت ملی نقشی فرعی در شکل‌دادن به روابط اقتصادی دو کشور داشته است. با این حال، در سال‌های اخیر، اقدام‌های رهبران ایالات متحده و چین مفروض‌های اساسی درباره یکپارچگی اقتصادی آن‌ها را به چالش کشیده و موجب شده است فرضیه‌های مختلفی درباره روابط آن‌ها مطرح شود.

برخی چنین استدلال می‌کنند که ایالات متحده و چین در تلاش برای زوج‌زدایی هستند. برخی نیز به روند ریسک‌زدایی معتقد هستند. در پژوهش حاضر، استدلال دسته دوم لحاظ شده است. بر همین اساس، این سؤال مطرح است: ریسک‌زدایی در روابط چین و ایالات متحده به چه معناست و تشدید آن ممکن است چه تأثیری بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی داشته باشد؟

پاسخ به این پرسش از آن‌رو اهمیت دارد که روند آتی سیاست‌گذاری اقتصادی را برای مناطق و کشورها مشخص می‌سازد. با توجه به وابستگی فعالیت‌های اقتصادی به رفتار ایالات متحده و چین، هرگونه تغییر در رفتار دوجانبه آن‌ها، اقتصاد جهان و مناطق مختلف را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

لازم به توضیح است برای پاسخ به پرسش مطرح‌شده، در پژوهش تلاش شده است دیدگاه فراتحلیلی اتخاذ شود. بر همین اساس، مقاله در سه بخش اصلی تنظیم شده است. در بخش نخست، با عنوان چارچوب مفهومی - تحلیلی تلاش شده است ظهور مفهومی به نام ریسک‌زدایی توضیح داده شود. در بخش دوم، رویکرد ایالات متحده و چین به ریسک‌زدایی در روابط دوجانبه تشریح شده است. در بخش سوم و نهایی نیز تأثیر ریسک‌زدایی در روابط ایالات متحده و چین بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی ارزیابی می‌شود.

۲. پیشینه

متون پژوهشی موجود درباره زوج‌زدایی و ریسک‌زدایی در روابط ایالات متحده و چین به چند دسته تقسیم می‌شود. در دسته نخست، دلایل و محرک‌های زوج‌زدایی و ریسک‌زدایی بررسی شده است (به‌طور مثال، Tsang, 2020). در این

مطالعات بر عواملی چون، ناامیدی ایالات متحده از دموکراتیزه شدن چین، اراده مشترک احزاب آمریکا برای مقابله با چین و اراده چین برای کاهش وابستگی به ایالات متحده تأکید شده است. ویت و همکاران نیز بر عوامل سیاسی (رقابت ایالات متحده و چین در عرصه بین‌المللی و اتحاد چین با روسیه)، اقتصادی (کاهش جذابیت بازار، از دست دادن رقابت‌پذیری در جایگاه محل تولید و از دست دادن جذابیت در جایگاه محل کسب‌وکار برای هر دو طرف) و فناورانه (افزایش کنترل دولت چین و بومی‌سازی) اشاره می‌کنند (Witt et al., 2023).

در دسته دوم، توسعه این روندها برجسته‌سازی شده است. به‌طور مثال، وی استدلال می‌کند تغییرات قابل‌توجهی در روابط چین و ایالات متحده از زمان روی کار آمدن دونالد ترامپ صورت گرفته است و به شکل‌گیری رویکردهای مختلفی دربارهٔ زوج‌زدایی در محافل علمی و سیاستگذاری چین انجامیده است (Wei, 2019). کرابتری بیان می‌دارد هرچند ایالات متحده ایده ریسک‌زدایی با چین را در حوزه فناوری مطرح کرده است، فشار سیاسی از جانب کسانی رو به افزایش است که نگران تهدیدهای امنیت ملی از جانب چین هستند. بنابراین، با توجه به قوانین موجود، احتمالاً گسترش و در نتیجه اختلاف‌های دوجانبه افزایش خواهد یافت (Crabtree, 2023). ژانگ استدلال می‌کند، ایالات متحده زوج‌زدایی اقتصادی از چین به‌راه انداخته است که در آن نگرانی‌های امنیت ملی جایگزین منطق اقتصادی شده است (Gang, 2023).

دسته سوم شامل مطالعاتی می‌شود که بر پیامدهای اقتصادی زوج‌زدایی و ریسک‌زدایی اشاره دارند. به‌طور مثال، گارسیا-هررو و تان استدلال می‌کنند که این فرایندها فرایند جهانی شدن را کندتر خواهد کرد (García-Herrero & Tan, 2020). پاکارد عنوان می‌دارد اگر اقتصاد جهانی به بلوک‌های اقتصادی متفاوت، یکی به رهبری ایالات متحده و دیگری به رهبری چین تقسیم شود، اقتصاد جهانی به شدت آسیب می‌بیند (Packard, 2023). جاش استدلال می‌کند، با توجه به خطرهای فزاینده و محیط عملیاتی ناپایدار ناشی از همه‌گیری، جنگ روسیه و اوکراین، نگرانی‌ها دربارهٔ تایوان، تشدید رقابت آمریکا و چین و نظایر آن، پیامد فوری ریسک‌زدایی، انتقال سرمایه‌گذاری‌ها به خارج از چین است (Jash, 2023).

پژوهش حاضر نیز همسو با دسته سوم است. باین حال، تمرکز اصلی پژوهش بر ریسک‌زدایی است. با رویکرد نوآوری، تلاش شده است تأثیر زوج‌زدایی بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی ارزیابی شود؛ موضوعی که در مطالعات قبلی بدان اشاره نشده است.

۳. روش‌شناسی

در پژوهش حاضر، برای بررسی موضوع ریسک‌زدایی و تأثیر آن بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی، از روش پژوهش کیفی به‌طور عام و فراتحلیل به‌طور خاص استفاده شده است. به‌عبارت بهتر، در این پژوهش، ضمن توصیف و تحلیل ابعاد مختلف ریسک‌زدایی، تلاش شده است تأثیرات مختلف آن با استفاده از فراتحلیل ارزیابی شود. بر همین اساس، روش گردآوری داده‌ها نیز اسنادی، کتابخانه‌ای و اینترنتی است.

۴. چارچوب مفهومی-تحلیلی

۴.۱. کندشدن جهانی شدن

پس از جنگ جهانی دوم، به‌ویژه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ایالات‌متحده و برخی کشورهای قدرتمند اروپایی، از طریق گسترش ایده‌های لیبرالی تلاش داشتند ادغام و یکپارچگی جهانی یا همان جهانی‌شدن را تقویت کنند. باوجوداین، از نیمه دوم دهه ۲۰۰۰م تا کنون، برخی تحولات اساسی روی داده است که جهانی‌شدن را بسیار تحت‌تأثیر قرار داده و به طرح این فرضیه منجر شده است که جهان در مرحله کندشدن جهانی‌شدن^۱ قرار دارد. مهم‌ترین این تحولات عبارت است از:

- بحران مالی ۲۰۰۸ تا ۲۰۰۹م. این بحران نشان‌دهنده عقبگرد طولانی‌مدت برای جهانی‌شدن بود و آثار خود را در قالب اقدام‌های مختلفی نشان داد، از جمله حمایت‌گرایی، و بیزاری از سرمایه‌گذاری خارجی (Ghironi & Levchenko, 2018: 415).
- تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی. تنش‌های ژئوپلیتیکی مانند جنگ روسیه و اوکراین، و اختلاف ایالات‌متحده و چین در مسئله تایوان نه تنها حمایت‌گرایی، بلکه جدایی اقتصادی گسترده‌تر کشورها و مناطق را از یکدیگر تقویت می‌کند (Goldberg, 2023).
- جنگ تجاری ایالات متحده و چین. جنگ تجاری فراتر از تغییر شکل جریان‌های تجاری بین‌المللی مانع از تلاش‌های همکاری‌جویانه برای یافتن راه‌حلی برای چالش‌های جهانی می‌شود، از جمله برقراری نظام تجاری چندجانبه و دستیابی به اهداف توسعه پایدار (UNCTAD, 2019).

1. slowbalization

- همه‌گیری بیماری کرونا. همه‌گیری کووید-۱۹ به‌طور قابل‌توجهی بر اقتصاد جهانی، سفرهای بین‌المللی، زنجیره‌های تأمین جهانی و نحوه تعامل مردم تأثیر گذاشته است. متعاقب آن، بر جهانی شدن در سال‌های آینده تأثیر می‌گذارد (Zhang et al., 2023: 1)

۲.۴. نشانه‌های کندشدن جهانی شدن

کندشدن جهانی شدن در حالت کلی، به این ایده اشاره دارد که روند جهانی شدن در حال کندشدن است. مهم‌ترین ویژگی‌های جهانی شدن وابستگی و ارتباط در حوزه‌های تجارت، کالا، ارزش‌ها و هنجارها، همچنین جریان فرامرزی اطلاعات بود. بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی، کندشدن جهانی شدن پول پس از بحران مالی جهانی بروز کرد و با ویژگی‌هایی همچون کاهش طولانی‌مدت سرعت اصلاحات تجاری، تضعیف حمایت سیاسی از تجارت آزاد در بحبوحه افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی مشخص می‌شود (Aiyar & Ilyina, 2023) که پس از آزادسازی‌های گسترده اقتصادی صورت گرفت. به عبارت دیگر، اقتصاد بین‌المللی حداقل از ۱۸۸۰م تا به امروز چهار مرحله را پشت سر گذاشته است (جدول ۱). در ادامه، برخی مهم‌ترین نشانه‌های کندشدن جهانی شدن مطرح شده است.

۲.۴.۱. کاهش مشارکت در زنجیره ارزش جهانی

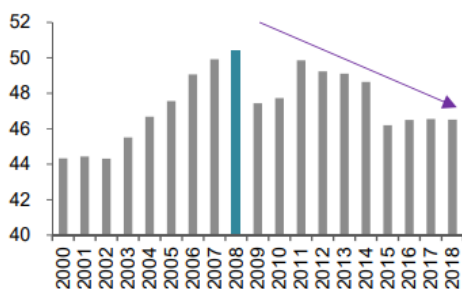
از سال ۲۰۰۸م به بعد، درجه یکپارچگی زنجیره ارزش جهانی - به دلایلی چون بحران مالی جهانی سال ۲۰۰۸م، جنگ تجاری ایالات متحده آمریکا و چین، بیماری کرونا و در نهایت جنگ روسیه و اوکراین- روندی نزولی داشته است. در این زمینه، در برخی مطالعات اشاره شده است اگر یکپارچگی زنجیره ارزش جهانی با ارزش کالاهای واسطه‌ای سنجیده شود که برای صادرات وارد یا برای صادرات مجدد به کشورهای دیگر صادر می‌شود، باید اذعان داشت این روند از سال ۲۰۰۸م کاهش داشته است. البته، این روند و افزایش قدرت صادرات برای کشورهای اروپایی، به‌ویژه آلمان، بسیار مهم‌تر از ایالات متحده و چین بوده است (شکل ۱).

جدول ۱. دوره‌های مختلف اقتصادی

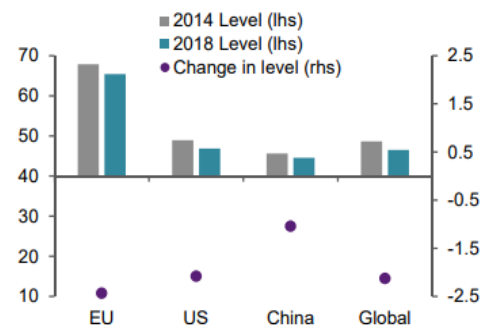
دوره	برهه زمانی	ویژگی‌ها
صنعتی شدن	۱۸۷۰- ۱۹۱۴م	عصر صنعتی شدن دوره‌ای بود که تجارت جهانی، تحت سلطه آرژانتین، استرالیا، کانادا، اروپا و ایالات متحده با استاندارد طلا تسهیل می‌شد. این امر عمدتاً ناشی از پیشرفت‌های حمل‌ونقل بود که هزینه‌های تجارت را کاهش و حجم تجارت را افزایش می‌داد.
حمایت‌گرایی	۱۹۱۴- ۱۹۴۵م	در دوره بین جنگ، به دلیل درگیری‌های بین‌المللی و ظهور حمایت‌گرایی، شاهد تغییر جهت در زمینه جهانی شدن بودیم. بنابراین، علی‌رغم فشار جامعه ملل برای چندجانبه‌گرایی، تجارت در قالب بلوک‌های منطقه‌ای دنبال می‌شد.
نرخ ارز ثابت	۱۹۴۵- ۱۹۸۰م	در دوران برتون وودز، ایالات متحده قدرت اقتصادی مسلط ظاهر، با دلار، سپس طلا بود و زیربنای نظامی را ایجاد کرد که سایر نرخ‌های مبادله به دلار آمریکا مرتبط شد.
آزادسازی اقتصادی	۱۹۸۰- ۲۰۰۸م	حذف تدریجی موانع تجاری در چین و دیگر اقتصادهای بزرگ نوظهور، همچنین همکاری اقتصادی بین‌المللی بی‌سابقه‌ای بروز یافت، از جمله ادغام بلوک شوروی سابق. با تأسیس سازمان تجارت جهانی در سال ۱۹۹۵م، جریان سرمایه فرامرزی و پیچیدگی و پیوستگی نظام مالی جهانی افزایش یافت.
کند شدن جهانی شدن	۲۰۰۸- ۲۰۲۱م	پس از بحران مالی جهانی، با کاهش طولانی مدت سرعت اصلاحات تجاری و تضعیف حمایت سیاسی از تجارت آزاد در بحبوحه افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی مشخص می‌شود.

(Stanely, 2023: 53)

مشارکت زنجیره ارزش جهانی (%)

مشارکت زنجیره ارزش جهانی (%)

(Herrero, 2023: 2)

شکل ۱. روند درصد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی

در گزارش جدید سازمان تجارت جهانی^۱ نیز تا حد زیادی به این موضوع اشاره شده است. در این گزارش عنوان شده است از سال ۱۹۹۵م تا اوج بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸م، پدیده ابرجهانی شدن، مشارکت پسین^۲ با افزایش از ۱۵/۶۸ درصد به ۱۹/۲۸ درصد و مشارکت پیشین^۳ در زنجیره ارزش جهانی با افزایش از ۱۹/۵۲ درصد به ۲۶/۲۲ درصد در دوره ۱۳ ساله، کاملاً آشکار بود. اما در سال ۲۰۰۹م، همزمان با تلاش جهان برای مقابله با پیامدهای بحران مالی جهانی، هر دو درصد مشارکت کاهش یافت و در سالهای بعد راكد ماند. در این گزارش همچنین، اشاره شده است که در طول جنگ تجاری بین چین و ایالات متحده در سالهای ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹م، درصد مشارکت پیشین طی این سالها در مجموع ۱/۸۳۵ واحد درصد و مشارکت پسین از ۱۹/۴۵ درصد به ۱۸/۸۵ درصد کاهش داشت.

در طول دوره کرونا نیز درصد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی طی سالهای ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰م به کاهش ادامه داد، البته به میزان بسیار کم، یعنی در ۰/۱ درصد سالهای گذشته. باین حال، افزایش در سال ۲۰۲۱م کاملاً آنی بود، زیرا هر دو درصد به مقادیر خود در سال ۲۰۱۸م و قبل از آن نزدیک شد. البته، در گزارش سازمان تجارت جهانی اشاره شده است که شاخصهای مشارکت در زنجیره ارزش جهانی در سال ۲۰۲۲م، با درصد مشارکت پیشین به مقدار ۱/۷۳ درصد و درصد پسین به مقدار ۰/۸۶ درصد رشد داشت. در کل درصد مشارکت کلی تقریباً همه اقتصادها در سال ۲۰۲۲م، در مقایسه با سطوح قبل از بحران، در سال ۲۰۱۸م بیشتر بود (شکل ۲).

۲.۲.۴. کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

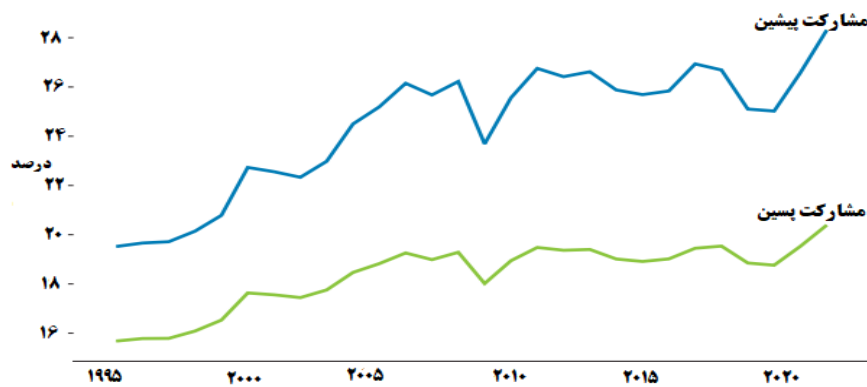
بر اساس گزارش همایش تجارت و توسعه سازمان ملل (آنکتاد)، پس از بازگشت قوی در سال ۲۰۲۱م، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانی با ۱۲ درصد کاهش در سال ۲۰۲۲م به ۱/۳ تریلیون دلار رسید که بیشتر به دلیل همپوشانی بحرانهای جهانی، جنگ در اوکراین، قیمت‌های بالای مواد غذایی و انرژی، و افزایش بدهی عمومی بود. این کاهش نیز بیشتر در اقتصادهای توسعه‌یافته

1. Global Value Chain Development Report

۲. forward participation، نسبت محتوای ارزش افزوده خارجی صادرات به کل صادرات ناخالص اقتصادی

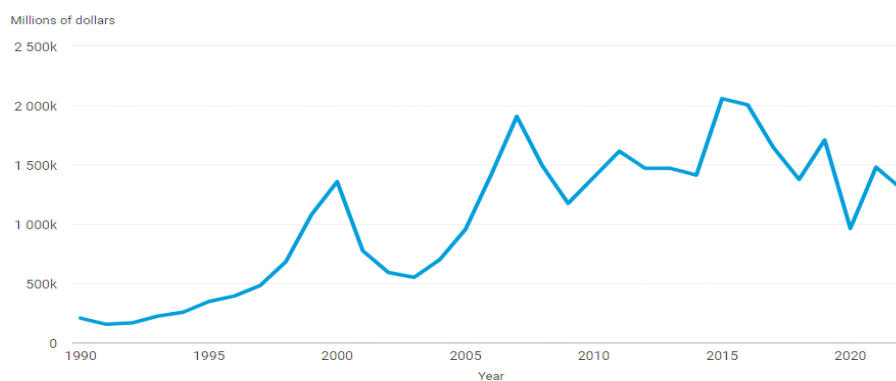
۳. backward participation، نسبت ارزش افزوده داخلی ارسال شده به اقتصادهای سوم، به کل صادرات

احساس شد. در این اقتصادها سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با ۳۷ درصد کاهش، به ۳۷۸ میلیارد دلار رسید. در گزارش به این مسئله نیز اشاره شده است که جریان سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۲۲م به کشورهای درحال توسعه، با ۴ درصد رشد، وضعیت نابرابری داشت، به طوری که تعداد کمی از کشورهای بزرگ درحال ظهور، بیشتر سرمایه‌گذاری را جذب کردند و جریان به کشورهای کمتر توسعه‌یافته کاهش یافت (UNCTAD, 2023a: 4-5). با استناد به شکل ۳، ملاحظه می‌شود که روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، حداقل از سال ۲۰۱۵م روند نزولی داشته است (UNCTAD, 2023b).

(World Trade Organization, 2023a: 5-11)

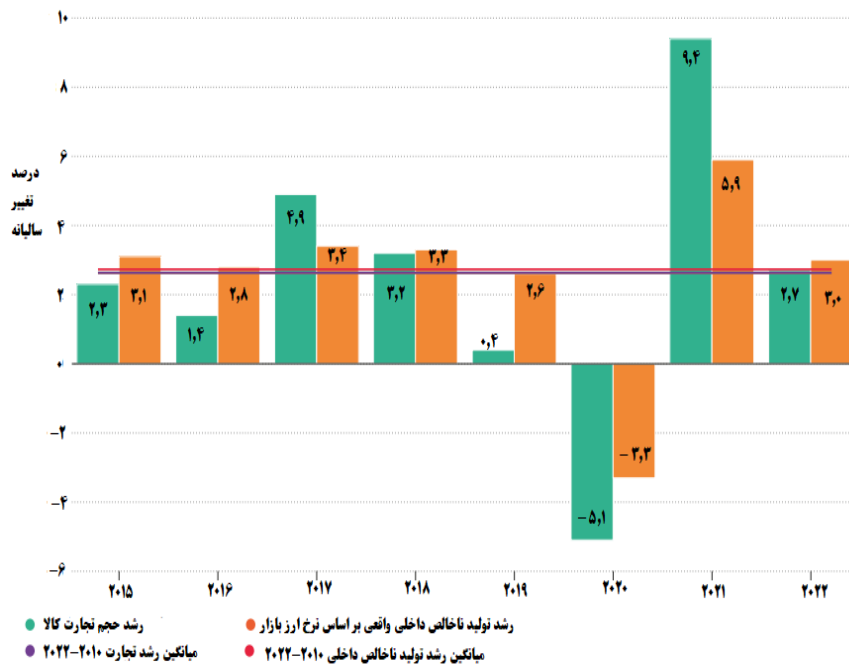
شکل ۲. درصد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۰م

شکل ۳. روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰م

۳.۲.۴. کاهش تجارت جهانی

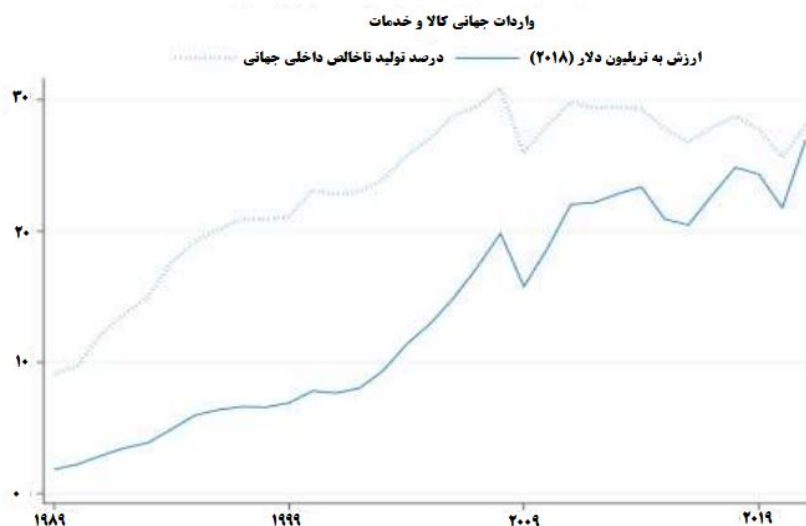
در گزارش سازمان تجارت جهانی درباره تجارت جهانی و رشد اقتصادی در ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۳ م، به کاهش تجارت جهانی اشاره شده است. در این گزارش آمده است: «در سال ۲۰۲۲ م، رشد تجارت کالا در جهان کاهش یافت، زیرا جنگ در اوکراین به افزایش شدید قیمت کالاها منجر شد.» در این گزارش همچنین، پیش‌بینی شده است که رشد تجارت در سال ۲۰۲۳ م ضعیف‌تر باشد، زیرا درصدهای زیاد بهره همچنان بر فعالیتهای اقتصادی تأثیر می‌گذارد. در شکل ۴، حجم تجارت جهانی کالا و رشد تولید ناخالص داخلی، بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲ م نشان داده شده است. (World Trade Organization, 2023b: 30)

شکل ۴. حجم تجارت جهانی کالا بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲ م

در این مورد، در گزارش بانک جهانی نیز عنوان شده است یکی از معیارهای جهانی‌شدن، تجارت بین‌المللی کالا و خدمات است. توجه به این نکته اهمیت دارد که واردات جهانی در سه دهه گذشته، از جمله پس از سال ۲۰۰۹ م، همچنین در سال ۲۰۲۱ م، پس از کاهش موقت در سال ۲۰۲۰ م، به دلیل کووید، به شدت افزایش داشت، اما، وقتی سهم تولید ناخالص داخلی اندازه‌گیری می‌شود، واردات از زمان بحران مالی جهانی اندکی کاهش یافته است. کاهش واردات به بروز این نگرانی

انجامید که پس از ۲۰۰۹م جهانی‌زدایی آغاز شده است (Goldberg & Reed, 2023: 4). در شکل ۵، تجارت در حال رشد نشان داده شده است، اما از زمان بحران مالی جهانی درصدی از تولید ناخالص داخلی جهان کاهش یافته است.

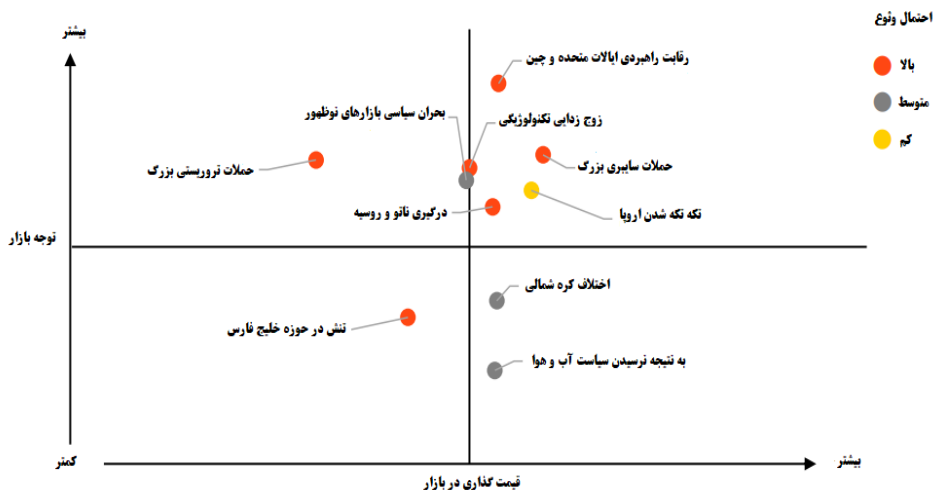
شکل ۵. واردات جهانی کالا و خدمات از ۱۹۸۹ تا ۲۰۲۰م

۴.۲.۴. افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی

در سال ۲۰۲۲م، مهم‌ترین تنش ژئوپلیتیکی جنگ اوکراین بود که تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد جهانی، به‌ویژه زنجیره ارزش جهانی، داشت. با این حال، جنگ ۷ اکتبر بین حماس و رژیم صهیونیستی نیز رویداد مهمی تلقی می‌شود. استدلال بر این است که گسترش دامنه اختلاف‌ها در منطقه غرب آسیا، به سرعت ممکن است وضعیت اقتصادی را دگرگون کند. به طور مثال، با توجه به اینکه این منطقه حوزه مهم انرژی محسوب می‌شود، بازارهای انرژی در برابر ناآرامی‌های غرب آسیا به شدت آسیب‌پذیر است. همچنین، اعتماد سرمایه‌گذار به طور جدایی‌ناپذیر با ثبات ژئوپلیتیکی مرتبط است. زمانی که درگیری بزرگ‌تری در غرب آسیا به سرفصل اخبار تبدیل شود، سرمایه‌گذاران اغلب محتاط می‌شوند (Ferreira, 2023).

البته، تنش‌های ژئوپلیتیکی به این دو مورد ختم نمی‌شود. بر اساس ارزیابی‌های صورت گرفته، تنش‌های ژئوپلیتیکی بین چین و ایالات متحده بر سر موضوع تایوان همچنین گسترش اختلاف‌ها بین روسیه و ناتو در حوزه اوراسیا

همچنان از مهم‌ترین موضوع‌هایی است که ممکن است تغییراتی در وضعیت اقتصادی موجود ایجاد کند. در شکل ۶، وضعیت احتمال بروز تنش‌های ژئوپلیتیکی بر اساس ارزیابی گروه بلک‌راک نشان داده شده است (BlackRock, 2023).

شکل ۶. احتمال بروز تنش‌های ژئوپلیتیکی

۳.۴. کندشدن جهانی شدن و ظهور ریسک‌زدایی

کندشدن جهانی شدن به بروز ریسک‌زدایی در رفتار اقتصادی قدرت‌های بزرگ، از جمله ایالات متحده، اتحادیه اروپا و چین منجر شده است. در واقع، وضعیت کندشدن جهانی شدن که در آن اصلاحات اقتصادی در جهت تقویت جهانی شدن صورت نمی‌گیرد، مشارکت در زنجیره ارزش جهانی، سرمایه‌گذاری خارجی و تجارت جهانی کاهش یافته و برخی تنش‌های ژئوپلیتیکی صورت گرفته است و احتمال وقوع برخی دیگر زیاد است. ارجح‌ترین اولویت برای بسیاری از کشورها از جمله چین و ایالات متحده حرکت به سمت تاب‌آوری از طریق ریسک‌زدایی است.

۱.۳.۴. تعریف ریسک‌زدایی

اصطلاح «ریسک‌زدایی» بیشتر در امور مالی بین‌المللی استفاده می‌شود. به‌طور مثال، بر اساس تعریف گروه ویژه اقدام مالی^۱، ریسک‌زدایی به وضعیتی اشاره دارد که مؤسسات مالی روابط تجاری خود را با یک مشتری یا دسته‌هایی از مشتریان خاتمه می‌دهند یا محدود می‌کنند تا از ریسک، مطابق با رویکرد مبتنی بر ریسک

1. Financial Action Task Force

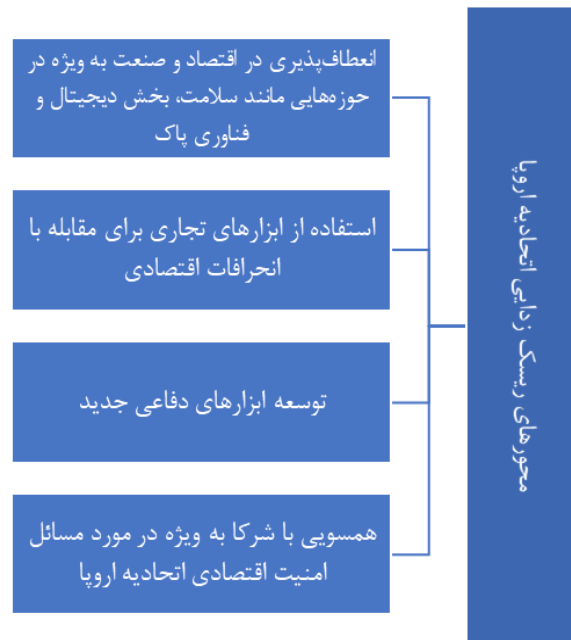
افای‌تی‌اف جلوگیری کنند. از دید گروه ویژه اقدام مالی این ریسک‌زدایی ممکن است نتیجه محرک‌های مختلفی باشد، مانند نگرانی درباره سودآوری، الزام‌های احتیاطی، اضطراب پس از بحران مالی جهانی و یا ریسک شهرت (FATF, 2014). اما، در معنایی کلی، ریسک‌زدایی به معنای کاهش آسیب‌پذیری ناشی از روابط عمیق اقتصادی بین دو کشور است. ریسک‌زدایی از یک دید، نقطه مقابل یا جایگزین زوج‌زدایی^۱ است. زوج‌زدایی به معنای روند تضعیف وابستگی متقابل بین دو ملت یا بلوکی از ملتهاست. بسته به دامنه و شدت، دو نوع زوج‌زدایی وجود دارد: زوج‌زدایی مطلق، به معنای وضعیتی که هم‌بستگی بین عناصر یا موجودیت‌ها به طور کامل از بین می‌رود؛ و زوج‌زدایی نسبی که به کاهش چنین پویایی بین عناصر درگیر اشاره دارد (Yongjae, 2023: 2).

۲.۳.۴. رویکرد و اقدام ایالات متحده در جهت ریسک‌زدایی

توجه و افزایش اهمیت راهبرد ریسک‌زدایی در ایالات متحده تا حد بسیار زیادی متأثر از راهبرد امنیت اقتصادی اتحادیه اروپا بوده است. در این راهبرد اقتصادی عنوان شده است که ریسک‌های ناشی از پیوندهای اقتصادی به سرعت در محیط ژئوپلیتیکی و فناوری کنونی در حال تغییر است و به طور فزاینده‌ای با نگرانی‌های امنیتی در هم آمیخته است. بنابراین، اتحادیه اروپا باید رویکردی جامع برای شناسایی، ارزیابی و مدیریت ریسک‌های امنیت اقتصادی خود ایجاد کند (The European Commission, 2023a). راهبرد ریسک‌زدایی اتحادیه اروپا مبتنی بر چهار محور اساسی است (شکل ۷).

ایالات متحده نیز تقریباً قرائت مشابهی از ریسک‌زدایی دارد. به طور مثال، جیک سالیوان، مشاور امنیت ملی آمریکا، عنوان داشت: «ریسک‌زدایی اساساً به معنای داشتن زنجیره‌های تأمین مؤثر و انعطاف‌پذیر و اطمینان از این است که نمی‌توانیم تحت اجبار هیچ کشور دیگری قرار بگیریم» (Martin, 2023). جو بایدن نیز در نشست جی ۷ در سال ۲۰۲۳ اظهار داشت: «ما به دنبال زوج‌زدایی از چین نیستیم؛ ما به دنبال ریسک‌زدایی و تنوع‌بخشیدن به روابط خود با چین هستیم. این بدان معناست که برای تنوع‌بخشیدن به زنجیره‌های تأمین خود قدم‌هایی برداریم تا برای محصولات ضروری به هیچ کشوری وابسته نباشم» (Biden, 2023).

1. Decoupling

(The European Commission, 2023b)

شکل ۷. محورهای ریسک‌زدایی اتحادیه اروپا

البته، برخی استدلال می‌کنند منظور رئیس‌جمهور از ریسک‌زدایی همان زوج‌زدایی است. زوج‌زدایی به این معناست که وابستگی متقابل بین دو ملت یا بلوکی از ملت‌ها در حال تضعیف شدن است (Witt et al., 2023: 2)؛ به‌ویژه اینکه پس از سه دهه رشد تجارت بین چین و غرب که اقتصاد جهانی را تغییر داد، رهبران سیاسی و اقتصادی در ایالات‌متحده و کشورهای اروپایی به‌دنبال عقب‌نشینی هستند. این عقب‌نشینی به این دلیل است که آن‌ها نگران این موارد هستند: نقش مسلط چین، گسترش شکاف و وابستگی‌های ناسالم و واردشدن آسیب به توانایی غرب برای رقابت در حوزه‌های مختلف اقتصادی (Murray & Al-rikabi, 2023).

از دید این افراد زوج‌زدایی پدیده‌ای آشکار است. به‌طور مثال، سهم چین در واردات آمریکا از ۲۱/۶ درصد به ۱۶/۳ درصد بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲م کاهش یافت؛ یا اینکه در سال ۲۰۲۲م، واردات کالاهای تعرفه‌شده آمریکا از چین ۱۲/۵ درصد کمتر از سال ۲۰۱۷م بود، درحالی‌که واردات از سایر نقاط جهان در همان محصولات افزایش داشت. علاوه‌براین، در بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲م، برخی کشورها (ویتنام، تایوان، کانادا، مکزیک، هند و کره) به‌طور برجسته‌تری

جایگزین چین در بازار ایالات متحده شدند. از سوی دیگر، کشورهایی که بیشتر به ایالات متحده صادرات داشتند، ارتباطات خود را با چین نیز افزایش دادند (Freund et al., 2023).

حتی در این مورد به گزارش سال ۲۰۲۳ سازمان تجارت جهانی اشاره می‌شود که عنوان می‌دارد اگرچه تجارت چین و ایالات متحده همچنان در حال رشد بوده و حتی در سال گذشته به بالاترین حد خود رسیده است، تجارت دو کشور با یکدیگر اکنون کندتر از تجارت آن‌ها با سایر کشورها رشد می‌کند (World Trade Organization, 2023a: 32). همچنین، این فرضیه در کنار عقب‌نشینی اقتصادی مطرح شده است که زوج‌زدایی در زیست‌بوم‌های فناوری ایالات متحده و چین نیز در جریان است. البته، در این روند، هرچند پکن مانند سایر دولت‌ها و بازیگران خصوصی در سراسر جهان نقش فعالی ایفا می‌کند، ایالات متحده در سال‌های اخیر با افزایش استفاده از محدودیت‌های فناوری-مانند کنترل صادرات، رد مجوز، ممنوعیت ویزا، تحریم‌ها، تعرفه‌ها و موارد مشابه - محرک اصلی بوده است (Bateman, 2022: 3).

باین‌حال، استفاده مقامات ایالات متحده از اصطلاح ریسک‌زدایی به‌جای زوج‌زدایی تا حدی منعکس‌کننده تغییرات در خود این کشور است. دموکرات‌ها نگران دورنمای جنگ، به‌ویژه بین چین و ایالات متحده هستند (Xue, 2023). برای نتیجه‌گیری می‌توان استدلال کرد که با استناد به ریسک‌زدایی، بهتر می‌توان روابط ایالات متحده و چین تحلیل کرد. بر همین اساس، برخی استدلال می‌کنند ریسک‌زدایی در عمل به معنای تغییر نگرش اقتصادی و سیاست خارجی ایالات متحده در قبال چین است. به عبارت بهتر، ایالات متحده در حالی که درون‌نگر نبوده است یا حتی سعی در جلوگیری از رشد چین ندارد، می‌خواهد انعطاف‌پذیری اقتصادی خود را با تنوع‌بخشی، تعمیق و «ریسک‌زدایی» روابط با چین تقویت کند. بنابراین، از نظر فنی، یکی از معانی ریسک‌زدایی کاهش اتکا به چین در حوزه اقتصادی در تأمین مواد یا بازاری برای کالاهای نهایی است (OptimizeIAS Team, 2023).

۳.۳.۴. رویکرد و اقدام چین در جهت ریسک‌زدایی

عموماً، این فرضیه مطرح است که از آنجا که چین در نظم اقتصادی سیاسی (لیبرالی) پس از جنگ جهانی دوم رشد یافته است، تمایلی برای برهم‌زدن این نظم، به‌ویژه زوج‌زدایی، ندارد و این ایالات متحده است که در تلاش برای ایجاد

محدودیت برای رشد اقتصادی چین است. حتی بسیاری از مقامات و مراکز پژوهشی چین به کارگیری واژه زوج‌زدایی یا ریسک‌زدایی را نادرست می‌دانند. به‌طور مثال، کین گانگ^۱، وزیر سابق امور خارجه چین، اظهار داشته است: «زوج‌زدایی یا ریسک‌زدایی در اصل به معنای چین‌زدایی^۲ است. به کارگیری این عبارت بدین معناست که چین منشأ تهدید است» (Gang, 2023). علاوه بر این، شو بو^۳، رئیس مؤسسه مطالعات بین‌المللی چین، در مصاحبه‌ای عنوان داشته است اصطلاح «ریسک‌زدایی» در اصل درجه خاصی از «زوج‌زدایی و گسستن پیوندها» است. (Bu, 2023).

با این حال، برخلاف این اظهارات، شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد چین در راستای ریسک‌زدایی حرکت می‌کند. این راهبرد مربوط به دوره کنونی نیست. به‌طور مثال، بررسی راهبردهای صنعتی این کشور نشان می‌دهد که راهبرد ریسک‌زدایی از دهه‌های قبل در دستور کار پکن بوده است. به‌طور مثال، یکی از اصول راهنمای برنامه‌ریزان اقتصادی چین در دهه ۸۰ مفهوم «دو بازار، دو منبع»^۴ بود که در اصل به هو یائوبانگ^۵، دبیر کل حزب کمونیست چین، نسبت داده می‌شود. وی استدلال می‌کند: «محرک مدرن کردن سوسیالیستی چین باید از دو نوع منبع (منابع داخلی و خارجی) تأمین شود و دو بازار را ایجاد کند» (Chao, 2008). ایده اصلی این راهبرد این بود که چین باید به‌طور راهبردی از هر دو برای تسریع توسعه خود و رسیدن به کشورهای پیشرفته استفاده کند.

حتی در دهه ۱۹۹۰م، جیانگ زمین^۶، رئیس‌جمهور سابق چین، راهبرد «وارد کردن، بیرون رفتن»^۷ را مطرح ساخت. این راهبرد خواستار جذب سرمایه، استعداد و فناوری موجود در خارج از چین، یادگیری از بازیگران خارجی قدیمی، سپس جسارت برای کسب سهم در بازار جهانی بود. خود زمین در سال ۱۹۹۲م، و در گزارش خود به چهاردهمین کنگره ملی پیشنهاد کرد: «ما باید به‌طور فعال بازار بین‌المللی را کاوش کنیم و تنوع تجارت خارجی را ترویج و اقتصاد صادرات محور را توسعه دهیم» (Yangyong, 2012).

در سال‌های اخیر نیز این روند تشدید شده است، هرچند پکن این

1. Qin Gang
2. de-sinicization
3. Xu Bu
4. Two Markets, Two Resources
5. Hu Yaobang
6. Jiang Zemin
7. bringing in, going out

ریسک‌زدایی را تحت عناوینی مانند خودکفایی و کاهش وابستگی بیان می‌دارد. به‌طور نمونه، یکی از نشانه‌های ریسک‌زدایی افزایش تلاش‌های چین برای کاهش اتکا به فناوری و قطعات خارجی است. از دیرباز، خودکفایی برای سیاستگذاران چینی اولویت داشته است. از سوی دیگر، چین نگران تسلط کشورهای غربی بر فناوری بوده است. بر همین اساس، برنامه «ساخت چین ۲۰۲۵» در سال ۲۰۱۵ م به تصویب رسید. هدف این برنامه تشویق نوآوری‌های داخلی و جایگزینی فناوری‌های خارجی با قطعات ساخته‌شده محلی است. بر اساس این برنامه، تا سال ۲۰۲۵ م چین باید به قدرت برتر در زمینه تولید تبدیل شود. تا سال ۲۰۳۰ م، این کشور باید جایگاه خود را به قدرت جهانی در زمینه تولید ارتقا دهد و تا سال ۲۰۴۹ م ابرقدرت پیشرو در زمینه تولید باشد. مهم‌ترین حوزه‌ها در برنامه ساخت چین در شکل ۸ نشان داده شده است (Talin, 2021).

شکل ۸. مهم‌ترین حوزه‌های برنامه ساخت چین

کاهش وابستگی به فناوری در چهاردهمین برنامه پنج‌ساله توسعه چین نیز منعکس شده است. در این برنامه عنوان شده است: «ما به جایگاه اصلی نوآوری در مدرن‌کردن کلی چین پای‌بند هستیم. بنابراین، خوداتکایی و خودسازی علم و

فناوری در پشتیبانی راهبردی برای توسعه ملی عمل خواهد کرد. علاوه بر این، عمیقاً راهبرد تقویت مجدد چین از طریق علم و آموزش، و پرورش استعدادها را اجرا خواهیم کرد» (China's 14th Five-Year Plan, 2021: 14).

علاوه بر این، در نشست ۲۱ فوریه ۲۰۲۳م، در دفتر سیاسی حزب کمونیست چین بر اهمیت تقویت تحقیقات علمی بنیادی به عنوان بخشی از تلاش برای انکای بیشتر به فناوری تأکید شد. در این نشست شی جین پینگ، دبیر کل حزب کمونیست و رئیس جمهور چین، اظهار داشت: «تقویت تحقیقات پایه نیازی فوری برای دستیابی به خودتکایی و خودسازی سطح بالا و تنها راه برای ایجاد قدرتی جهانی در زمینه علم و فناوری است. کمیته‌های حزبی و دولت باید در همه سطوح تقویت تحقیقات پایه را در دستور کار حیاتی علم و فناوری قرار دهند» (Political Bureau of the CCP, 2023). همچنین، پکن به منظور بهبود حوزه علم و فناوری و متمرکز کردن نظارت حزبی در جهت «تکا به خود و خودسازی علمی و فناوری در سطح بالا»، در مارس ۲۰۲۳م، بحث ایجاد کمیته مرکزی را برای نظارت بر بخش علم و فناوری مطرح کرد. بر اساس پیش‌نویس طرح در همان تاریخ، مقرر شد وزارت علوم و فناوری این کشور بازسازی و برخی مسئولیت‌های مدیریتی آن را متقبل شود. به عقیده کارشناسان، این بازنگری بیشتر به این دلیل است که چین عقیده دارد ایالات متحده و کشورهای اروپایی راهبرد مهار خود را علیه چین دوچندان کرده‌اند. بنابراین، ممکن است شرکت‌های نیمه‌رسانا، هوش مصنوعی و زیست‌فناوری چینی را به دلیل نگرانی‌های امنیتی هدف قرار دهند.

در چنین شرایطی، کمیته مرکزی علم و فناوری به تقویت نظارت حزب بر این بخش کمک کرد و بازسازی وزارتخانه را با هدف «نظم و سازماندهی»^۱ بیشتر فرایندهای مدیریتی و هماهنگی بهتر، و تلاش‌ها برای غلبه بر مشکلات در توسعه فناوری‌های اصلی تقویت می‌کند (Xie, 2023). حتی راهبرد ریسک‌زدایی چین زمانی بیشتر برجسته می‌شود که به این موضوع توجه شود که در فوریه ۲۰۲۲م، ایالات متحده فروش تجهیزات و خدمات نظامی به ارزش ۱۰۰ میلیون دلار را به تایوان تصویب کرد. پیمانکاران اصلی آن لاکهید مارتین^۲ و ریتون^۳ اعلام شد. در آن زمان چین اعلام کرد اقدام‌های متقابل علیه این دو شرکت با توجه به مقررات مربوط در قانون ضد تحریم‌های خارجی چین، برای مجازات نهادهای خارجی در

1. straighten out
2. Lockheed Martin Corp
3. Raytheon Missiles & Defense

نظر گرفته خواهد شد. این نهادها آسیب‌رسان به حاکمیت و منافع امنیتی چین محسوب می‌شوند. بنابراین، در فوریه ۲۰۲۳م، چین این دو شرکت را به دلیل فروش تسلیحات به تایوان به فهرست موجودیت‌های غیرقابل اعتماد اضافه و تحریم‌های متعددی از جمله ممنوعیت فعالیت‌های تجاری مرتبط با چین و جریمه‌های هنگفت علیه این شرکت‌ها را اعمال کرد (Global Times, 2023).

چند ماه بعد، وزارت بازرگانی چین اعلام کرد این وزارتخانه به دلایل امنیتی تلاش دارد صادرات موادی مانند ژرمانیم^۱، به‌ویژه گالیم^۲، را کنترل کند. به عبارت دقیق‌تر، وزارتخانه اظهار داشت اقلام دارای ویژگی‌های زیر را نمی‌توان بدون مجوز صادر کرد:

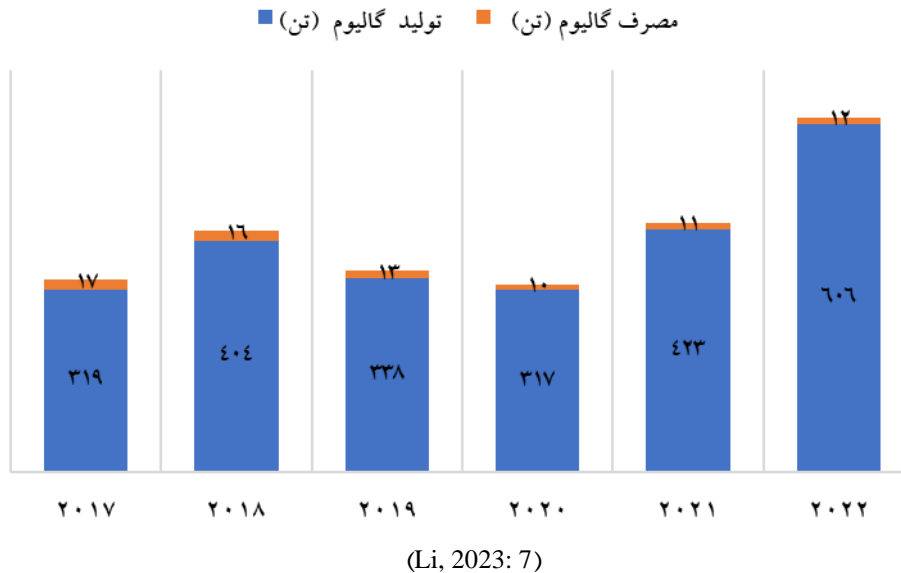
- اقلام مرتبط با گالیم (مانند گالیم فلزی، نیتريد گالیم و اکسید گالیم)
- اقلام مرتبط با ژرمانیم (مانند ژرمانیم فلزی، تتراکلرید ژرمانیم و دی‌اکسید ژرمانیم (Mofcom, 2023a)).

استدلال وزارتخانه این بود که اقلام مربوط به گالیم و ژرمانیم برای اهداف نظامی و غیرنظامی استفاده می‌شود. هدف از این کنترل نیز اطمینان از این است که این مواد برای مقاصد قانونی استفاده شود. هدف حفظ امنیت ملی و اجرای بهتر تعهدات بین‌المللی است. علاوه بر این، کنترل صادرات اقلام مربوط به گالیم و ژرمانیم رویه‌ای مرسوم و بین‌المللی است و کشورهای بزرگ جهان نیز کنترلی بر این اقلام اعمال کرده‌اند (Mofcom, 2023b). با این حال، بسیاری از تحلیلگران عقیده دارند که این اقدام پاسخی است به محدودیت‌های ایالات متحده در فروش و انتقال فناوری به چین، چراکه چین یکی از تولیدکنندگان اصلی این مواد از جمله گالیم اولیه و تصفیه شده است.

بر اساس داده‌های موجود، چین نزدیک به ۹۸ درصد از عرضه جهانی گالیم خام را در اختیار دارد. البته، طبق پیش‌بینی‌های سازمان زمین‌شناسی ایالات متحده، ظرفیت تولید گالیم چین در سال ۲۰۲۲م تقریباً ۷۵۰ تن بود که تقریباً ۸۶ درصد از ظرفیت تولید جهانی را تشکیل می‌داد. با این حال، این کشور

۱. ژرمانیم متالوئیدی سخت، براق، خاکستری مایل به سفید و شکننده است. ساختار کریستالی الماسی دارد و از نظر خواص شیمیایی و فیزیکی مشابه سیلیکون است.
 ۲. گالیم عنصری فلزی، نرم و نقره‌ای است که ساختاری مشابه سیلیکون دارد و در میکروالکترونیک پیشرفته استفاده می‌شود.

در همان سال ۶۰۶ تن تولید کرد. در شکل ۹، روند تولید و مصرف گالیم چین از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲ م نشان داده شده است.

شکل ۹. تولید و مصرف گالیم چین از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲ م

همین موضوع باعث شده است انحصار این مواد از سوی چین تهدیدی برای امنیت ملی ایالات متحده تلقی شود. استدلال می‌شود نیمه‌هادی‌های مبتنی بر گالیم در صنایع دفاعی ایالات متحده، به‌ویژه در سیستم‌های دفاع موشکی و راداری نسل بعدی، همچنین در جنگ الکترونیکی و تجهیزات ارتباطی کاربرد حیاتی دارد. بنابراین، انحصار چین در عرضه گالیم خام آسیبی حیاتی برای ایالات متحده و شرکای آن است (Funairole et al., 2023). در جدول ۲، بر اساس داده‌های سازمان زمین‌شناسی ایالات متحده، وضعیت عنصر گالیم در ایالات متحده نشان داده شده است.

لازم به توضیح است افزایش حساسیت چین به این مواد معدنی نادر به این دو مورد محدود نمی‌شود؛ از سال ۲۰۱۶ م، دولت چین در قالب «طرح منابع معدنی ملی (۲۰۱۶-۲۰۲۰ م)» ۲۴ نوع ماده معدنی را در فهرست مواد معدنی راهبردی قرار داد (جدول ۳).

جدول ۲. واردات و مصرف گالیم ایالات متحده بین سال‌های ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۸ م

شاخص‌ها	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸
تولید (اولیه)	-	-	-	-	-
واردات برای مصرف (به کیلوگرم)	۱۲۰۰۰	۸۸۹۰	۴۴۳۰	۵۷۴۰	۳۲۰۰۰
فلز	۱۲۰۰۰	۸۸۹۰	۴۴۳۰	۵۷۴۰	۳۲۰۰۰
ویفرهای گالیم آرسنید (وزن ناخالص)	۵۵۰۰۰۰	۵۵۰۰۰۰	۱۷۸۰۰۰	۲۷۲۰۰۰	۴۴۴۰۰۰
صادرات	-	-	-	-	-
مصرف گزارش شده	۱۸۰۰۰	۱۷۱۰۰	۱۵۷۰۰	۱۴۹۰۰	۱۵۰۰۰
قیمت، میانگین ارزش واحد واردات (به دلار، به‌ازای هر کیلوگرم)	۶۴۰	۶۲۵	۵۹۶	۵۳۷	۵۰۸
خلوص بالا، تصفیه شده	۶۴۰	۶۲۵	۵۹۶	۵۳۷	۵۰۸
خلوص پایین، تصفیه شده	۴۲۰	۲۵۴	۲۵۴	۱۵۳	۱۸۵
اتکای خالص واردات،	۴۲۰	۲۵۴	۲۵۴	۱۵۳	۱۸۵
درصدی از مصرف گزارش شده	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

(USGS, 2023: 1)

جدول ۳. منابع معدنی فهرست شده در طرح ملی منابع معدنی چین (۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ م)

شش منبع انرژی	چهار کانی غیرفلزی	چهارده کانی فلزی	چهارده کانی فلزی
زغال سنگ	فسفر	کروم	آهن
نفت	پتاسیم	آلومینیم	مس
اورانیوم	گرافیت	تنگستن	طلا
گاز طبیعی	فلوریت	مولیبدن	نیکل
گاز شل		آنتیموان	قلع
متان لایه‌های زغال		خاک‌های کمیاب	کبالت
		زیرکونیم	لیتیم

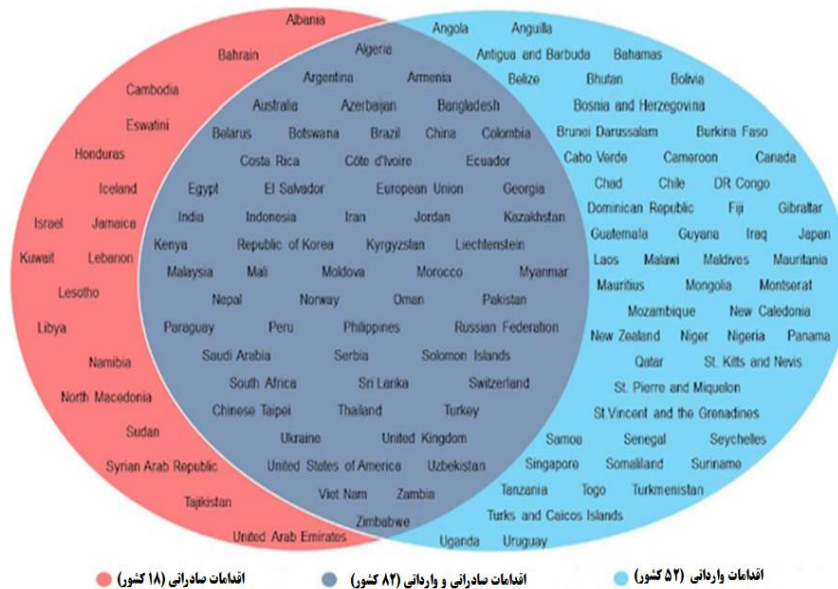
(Zhou et al., 2023: 10)

۳.۴. ریسک‌زدایی در روابط ایالات متحده و چین و تأثیر آن بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی**۱.۳.۴. تأثیر ریسک‌زدایی بر نظم اقتصادی**

ریسک‌زدایی به رویه در رقابت چین و ایالات متحده تبدیل شده است. این ریسک‌زدایی ناشی از نیاز به تنوع است و به انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری بیشتر منجر می‌شود، همچنین راهی برای مراقبت از تداوم رشد اقتصادی است (Demertzis, 2023). به عقیده کارشناسان، در صورت تداوم چنین فرایندی، به

تشدید روند جهانی‌زدایی^۱ به‌ویژه در حوزه اقتصادی می‌انجامد، زیرا ریسک‌زدایی اصطکاک اقتصادی را افزایش می‌دهد و بهبود اقتصاد جهانی را کند می‌کند. به گفته پیر-اولیویه گورینشاس، اقتصاددان ارشد صندوق بین‌المللی پول، ریسک‌زدایی به‌ویژه ممکن است به چرخش کشورها به سمت داخل به بهای رشد جهانی منجر شود. همچنین، «این خطر وجود دارد که اقتصاد جهانی به بلوک‌های مختلف تقسیم شود» (Gourinchas, 2023).

حتی در مرحله‌ای پیشرفته‌تر، همانند دوران بین دو جنگ، یعنی بین سال‌های ۱۹۱۴ تا ۱۹۴۵م، ممکن است راهبرد حمایت‌گرایی از سوی دولت‌ها اتخاذ شود؛ حمایت‌گرایی به این معنا که کشورها، به‌خصوص قدرت‌های بزرگ، محدودیت‌های خاصی را در زمینه تجارت بین‌المللی وضع کنند و مهم‌تر از آن، به سمت شکل‌دادن به بلوک‌بندی اقتصادی منطقه‌ای روی آورند؛ موضوعی که در دوران همه‌گیری کرونا نیز تا حدی مشهود بود. با گسترش همه‌گیری در سراسر جهان، دولت‌ها «سیاست‌های تجاری بی‌سابقه» را در پاسخ به بحران اتخاذ کردند؛ از جمله اینکه در سرتاسر جهان اقدام‌های وارداتی و صادراتی به سرعت برای جلوگیری از فروپاشی کامل اقتصادهای داخلی اجرا شد (شکل ۱۰؛ 17: Albertoni, 2021).

شکل ۱۰. اقدام‌های محدودیت‌ساز وارداتی و صادراتی کشورها در دوران همه‌گیری کرونا

1. de-globalization

۲.۳.۴. بلوک‌بندی اقتصادی و تغییر نظم بین‌المللی و منطقه‌ای

در بخش‌های قبل، عنوان کردیم که مهم‌ترین ویژگی روابط ایالات متحده و چین در وضعیت کنونی ریسک‌زدایی است؛ به این معنا که با توجه به رقابت شکل گرفته بین چین و ایالات متحده، تلاش می‌شود ضمن حفظ برخی پیوندهای اقتصادی، تاب‌آوری خود را در بخش‌های مختلف افزایش دهند. ایالات متحده، از طریق ایجاد محدودیت در بخش‌های مختلف فناوری، از جمله نیمه‌هادی‌ها، در تلاش برای افزایش تاب‌آوری در حوزه فناوری است. از سوی دیگر، چین از طریق ایجاد محدودیت در صادرات محصولات فناورانه، همچنین منابع معدنی راهبردی، مانند گالیم، راهبرد مشابهی را دنبال می‌کند.

بنابراین، مهم‌ترین ویژگی دوره کنونی، رقابت در عین همکاری است. با وجود این، این فرضیه مطرح است که با افزایش رقابت در حوزه‌های مختلف اقتصادی، به‌ویژه فناوری، همچنین تأثیرگذاری تنش‌های ژئوپلیتیکی، ریسک‌زدایی ارتقا یابد و این بازیگران ممکن است به سمت حمایتگری و حتی منطقه‌ای شدن امور مالی حرکت کنند که حادث‌ترین شکل آن ایجاد محدودیت در تجارت بین‌المللی و شکل‌گیری بلوک‌بندی‌های سیاسی اقتصادی خواهد بود.

بلوک‌های سیاسی اقتصادی به این معناست که گروه‌هایی از کشورها ائتلاف و در مرحله پیشرفته‌تر اتحادی را به منظور ارتقای همکاری‌های سیاسی اقتصادی تشکیل می‌دهند. البته، در حال حاضر اشکال مختلفی از این بلوک‌بندی وجود دارد: مانند اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه‌آن) یا در سطح بین‌المللی، اتحادیه‌های اقتصادی مانند بریکس یا جی ۷. با این حال، تأکید اصلی در زمینه تأثیر ریسک‌زدایی و حمایت‌گرایی، بیشتر بر نوع دوم اتحادیه‌های سیاسی اقتصادی بین‌المللی است.

به‌طور مثال، رهبران گروه هفت موضوع ریسک‌زدایی از چین را در سال ۲۰۲۳م و در نشست این گروه در هیروشیما در ژاپن مطرح کردند. در بیانیه پایانی این نشست اعلام شد: «ما در حال زوج‌زدایی یا چرخش به داخل نیستیم. اما، تشخیص می‌دهیم که تاب‌آوری اقتصادی مستلزم کاهش ریسک و ایجاد تنوع است. ما به دنبال رفع چالش‌های ناشی از سیاست‌ها و اقدام‌های غیربازاری چین هستیم که اقتصاد جهانی را مخدوش می‌کند. همچنین، با اقدام‌های بدخیم مانند انتقال غیرقانونی فناوری یا افشای اطلاعات مقابله خواهیم کرد» (Firstpost, 2023). از سوی دیگر، نهادی مانند بریکس از طریق افزایش عضو، همچنین

پیاده‌سازی راهبرد دلارزدایی، در تلاش است نقش دلار در تجارت بین‌المللی کاهش یابد و ارز جایگزین یا حتی ارز جدیدی برای کمک به جلوگیری از سوءاستفادهٔ ایالات متحده از ارز استفاده شود.

بنابراین، با تداوم ریسک‌زدایی و متعاقب آن تقویت و گسترش مرزهای بلوک‌های سیاسی-اقتصادی، نقش این بلوک‌ها افزایش می‌یابد. با گسترش نقش این بلوک‌های قدرت نیز انتظار می‌رود تغییرات اساسی در نظم بین‌المللی کنونی صورت پذیرد. به‌زعم بسیاری از تحلیلگران، در مرحلهٔ گذار از این نظم بین‌المللی کنونی هستیم. یکی از تغییرات اساسی احتمالاً این خواهد بود که قدرت به‌جای کشورها (قدرت‌های بزرگ یا هژمون) بین این بلوک‌های سیاسی-اقتصادی تقسیم شود و این به‌نوعی به‌معنای حرکت از نظم تک‌قطبی (چه با محوریت ایالات متحده و چه با محوریت چین پس از تضعیف هژمونی آمریکا)، به سمت نظم چندقطبی است؛ نظمی چندقطبی که در آن دیگر هژمون مسلطی (سیاسی-اقتصادی) وجود نخواهد داشت و این بلوک‌های سیاسی-اقتصادی هستند که بر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی اثرگذار خواهند بود.

این افزایش کنشگری بلوک‌های سیاسی-اقتصادی در نظم چندقطبی به این دلیل خواهد بود که در آن بازیگرانی مانند ایالات متحده و چین به‌تنهایی قادر به آرایش نظم منطقه‌ای و جهانی نخواهند بود؛ به‌ویژه اینکه هژمونی ایالات متحده طی سال‌های گذشته، به چالش کشیده شده و حتی این استدلال مطرح شده است که نظم لیبرالی با بحران مواجه است. نشانه‌های این بحران از قرار زیر است:

- افول آمریکا و کناره‌گیری تدریجی آن از امور بین‌المللی
- ظهور چین و روسیه در عرصهٔ بین‌المللی (Huang, 2021: 5-7)
- نهادسازی‌های مختلف از سوی رقبای نوظهور (بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا^۱ (AIIB)، سازمان پیمان امنیت جمعی^۲ (CSTO)، اتحادیهٔ اقتصادی اوراسیا^۳ (Götz, 2021: 910))
- پدیدآمدن نیروهای محافظه‌کار و منتقد وضع موجود (Boettke, 2017).

از سوی دیگر، چین برای داشتن موقعیت هژمونیکی در عرصهٔ بین‌المللی توانایی یا تمایلی ندارد. دلایل مختلفی برای این ناتوانی وجود دارد؛ از جمله اینکه

1. Asian Infrastructure Investment Bank
2. Collective Security Treaty Organization
3. Eurasian Economic Union

اگرچه اقتصاد چین بسیار قوی‌تر از اتحاد جماهیر شوروی و ارتش آن بسیار قوی‌تر از ژاپن در دهه ۱۹۸۰م است و تا سال ۲۰۳۵م احتمالاً، ایالات متحده را بزرگ‌ترین اقتصاد جهان پشت‌سر خواهد گذاشت، هنوز از نظر نظامی در سطح پایینی قرار دارد (اگرچه در حال جبران است) (Menzel, 2021).

علاوه‌براین، چین هسته‌ای نهادی مانند لیبرالیسم در اختیار ندارد تا همچون ایدئولوژی جهانی از آن برای جذب و اجماع‌سازی بین کشورها استفاده کند. همچنین، به لحاظ اقتصادی، خود چین در داخل نظم لیبرالی رشد کرده است. به همین دلیل است که برخی استدلال می‌کنند برای اینکه چین بتواند ایدئولوژی‌ای مانند لیبرالیسم داشته باشد باید برخی ارزش‌های سنتی چین را با ارزش‌های لیبرالیستی منتخب-مانند خیرخواهی، عدالت و برابری، دموکراسی و آزادی- ترکیب کند. این ترکیب می‌تواند مجموعه‌ای از ارزش‌های مدرن وانگدائو^۱ (اقتدار انسانی)-مانند انصاف، عدالت و مدنیت- را ایجاد کند. با توجه به اینکه این ارزش‌ها جهانی هستند شاید برای بیشتر کشورها قابل قبول باشد و نظم بین‌المللی متفاوت‌تری را در مقایسه با آنچه امروز وجود دارد به ارمغان بیاورد (Yan, 2018: 1).

دلیل دیگر کنشگری بلوک‌های سیاسی اقتصادی در نظم چندقطبی، افزایش نقش بازیگران منطقه‌ای و وابستگی قدرت‌های بزرگ به این بازیگران برای حفظ موقعیت خود است. به‌طور مثال، بازیگرانی مانند ایران، عربستان سعودی، ونزوئلا، حتی برزیل با توجه به ذخایر انرژی بزرگی که دارند مهم هستند. به‌طور مثال، بر اساس گزارش اداره اطلاعات انرژی ایالات متحده در نیمه نخست ۲۰۲۳، چین نزدیک به ۱۱/۴ میلیون بشکه نفت از کشورهایمانند روسیه، ایران، ونزوئلا و عربستان وارد کرد (EIA, 2023). علاوه‌براین، برخی بازیگران منطقه‌ای موقعیت راهبردی دارند. بنابراین، در تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی قدرت‌های بزرگ نقش ایفا می‌کنند. به‌طور مثال کشورهایی مانند پاکستان، اوکراین و ترکیه از این نظر اهمیت دارند که در مسیرهای انرژی قرار دارند و منابع انرژی از آنجا به سایر نقاط جهان منتقل می‌شود و پل ارتباطی بین مناطق محسوب می‌شوند.

۵. نتیجه‌گیری

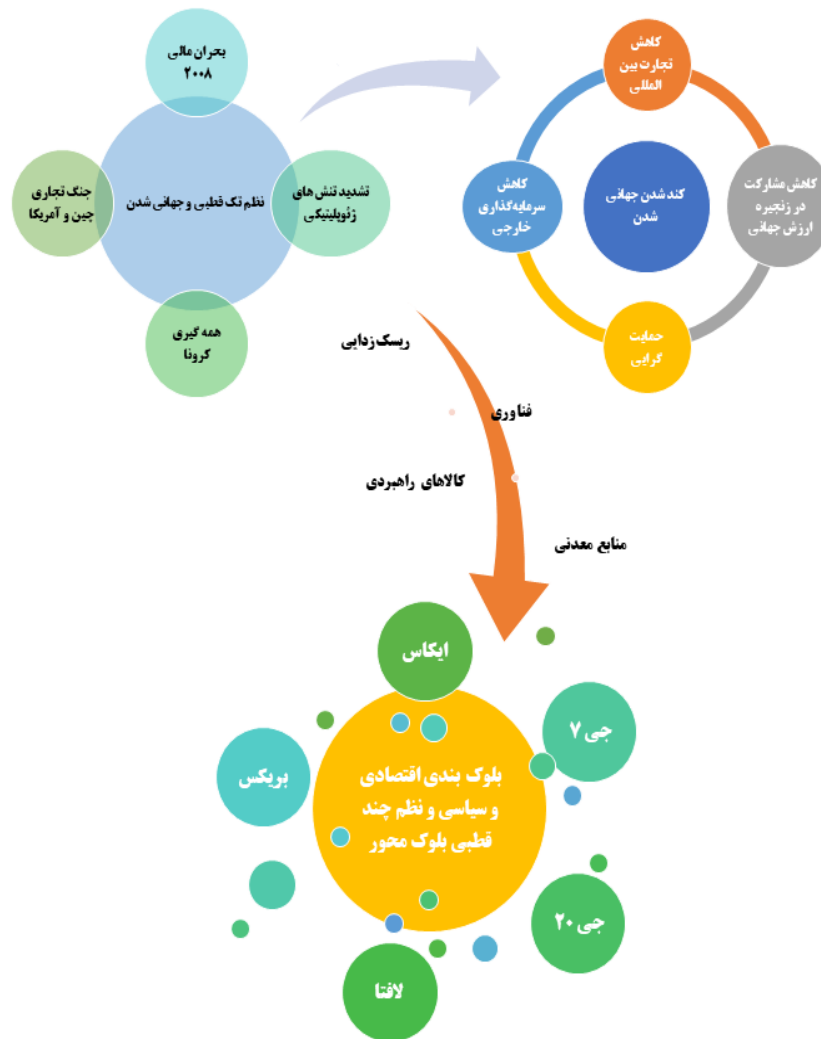
استدلال اصلی پژوهش حاضر مبتنی بر این فرضیه بود که پس از جنگ جهانی

1. wangdao

دوم، به‌ویژه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ایالات‌متحده و برخی کشورهای قدرتمند اروپایی از طریق گسترش ایده‌های لیبرالی تلاش داشتند ادغام و یکپارچگی جهانی یا همان جهانی‌شدن را تقویت کنند. به‌زعم بسیاری از تحلیلگران، این جهانی‌شدن نیز تا حد زیادی روی داد و حتی تا سال ۲۰۰۸م به اوج خود رسید. باوجوداین، از این سال به بعد، وقوع برخی تحولات باعث شد که فرایند جهانی‌شدن با کندی روبه‌رو شود. از مهم‌ترین این تحولات می‌توان به بحران مالی جهانی در ۲۰۰۸م، شروع و گسترش جنگ تجاری میان چین و ایالات‌متحده در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹م و تدام آن تا سال‌های اخیر، شروع همه‌گیری کرونا و در نهایت تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی مانند جنگ اوکراین و روسیه، جنگ رژیم صهیونیستی و حماس اشاره کرد.

وقوع این تحولات باعث شد که عوامل، به‌ویژه عناصر اقتصادی تقویت‌کننده جهانی‌شدن ضعیف شود؛ ازجمله محدودشدن تجارت خارجی، کاهش سرمایه‌گذاری خارجی و مشارکت کشورها در زنجیره ارزش جهانی. بنابراین، در چنین شرایطی، هرچند جهانی‌زدایی تحقق نیافته است، این اجماع نظر وجود دارد که کندشدن جهانی‌شدن پدیده حاکم است. مهم‌ترین ویژگی این کندشدن جهانی‌شدن هم این است که بسیاری از بازیگران، به‌خصوص قدرت‌های بزرگ، به ریسک‌زدایی روی آورده‌اند. به‌طور مثال، ایالات‌متحده در عرضه فناوری به چین و متعاقب آن، چین صادرات منابع معدنی راهبردی مانند گالیم را محدود کرد.

این ریسک‌زدایی، هرچند در مراحل ابتدایی خود قرار دارد و در وضعیت فعلی بیشتر در حوزه‌های فناوری جریان دارد، پیش‌بینی می‌شود در صورت تدام، به‌ویژه با تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی جدید - مانند درگیری چین و ایالات‌متحده بر سر تایوان و یا افزایش تنش بین روسیه و ناتو- این ریسک‌زدایی افزایش یابد و به راهبردهای اقتصادی دیگری مانند حمایت‌گرایی و منطقه‌ای‌شدن امور مالی تبدیل شود؛ پدیده‌ای که در دوره همه‌گیری کرونا نیز روی داد. در صورت وقوع چنین تحولی، به‌احتمال زیاد، رقابت سیاسی-اقتصادی بین چین و ایالات‌متحده نیز از حالت دوجانبه خارج خواهد شد. به‌عبارت دیگر، بلوک‌های سیاسی-اقتصادی مانند بریکس یا جی ۷ نقش بسزایی در تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی پیدا خواهند کرد و این به‌معنای حرکت از نظم تک‌قطبی به نظم چندقطبی بلوک‌محور خواهد بود (شکل ۱۱).

شکل ۱۱. خلاصه تصویری مباحث مطرح

تعارض منافع

این مقاله مشمول هیچ گونه تعارض منافع نیست.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان در تألیف این مقاله مشارکت یکسان داشته‌اند.

اصول اخلاقی

نویسندگان در انتشار این مقاله، به‌طور کامل از اخلاق نشر، از جمله سرقت ادبی،

سوءرفتار، جعل داده‌ها یا ارسال و انتشار دوگانه پرهیز داشته‌اند؛ منفعت تجاری در این راستا وجود ندارد. این مقاله حاصل تحقیقات خود نویسندگان است و اصالت محتوای آن را اعلام داشته‌اند.

دسترسی به داده‌ها

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مقاله، با نویسندهٔ مسئول مکاتبه فرمایید.

منابع

- Aiyar SH. Ilyina A. (2023). "Charting globalization's turn to slowbalization after global financial crisis". International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/02/08/charting-globalizations-turn-to-slowbalization-after-global-financial-risis#:~:text=>. (Accessed on: December 3, 2023)
- Albertoni ND. (2021). "A historical overview of the 21st-century protectionism: How did we arrive at this point?". *Latin American Journal of Trade Policy*. 4(10): 5-23. <https://doi.org/10.5354/0719-9368.2021.64188>.
- Bateman J. (2022). "U.S.-China technological "Decoupling": A strategy and policy framework". Carnegie Endowment for International Peace.
- Biden J. (2023). "Remarks by President Biden in a Press Conference, Whitehouse". https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:xprXOI_jOrYJ:https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/05/21/remarks-by-president-biden-in-a-press-conference/&hl=en&gl=ir. (Accessed on: November 28, 2023)
- BlackRock. (2023). "Geopolitical risk dashboard". <https://www.blackrock.com/corporate/literature/whitepaper/geopolitical-risk-dashboard-october-2023.pdf>. (Accessed on: December 4, 2023)
- Boettke P. (2017). "The challenges facing liberalism in the 21st century". <https://fee.org/articles/the-challenges-facing-liberalism-in-the-21st-century/>. (Accessed on: December 4, 2023)
- Bu X. (2023). "'De-risking' is a certain degree of 'decoupling and breaking links', and the United States should avoid turning cooperation into a pan-security". The China Institute of International Studies.
- Chao X. (2008). "Historical information: Hu Yaobang on the diplomatic stage". https://web.archive.org/web/20230914034247/https://news.ifeng.com/history/2/s hidian/200805/0505_2666_522333_2.shtml. (Accessed on: December 3, 2023) [in Chinese]
- Crabtree J. (2023). "U.S.-China de-risking will inevitably escalate, the logic of reducing dependence always ends in a downward spiral". *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2023/08/20/derisking-decoupling-us-china-biden-economy-trade-technology-semiconductors-chips-supply-chains-ai-geopolitics-escalation>. (Accessed on: January 16, 2024)
- Demertzis M. (2023). "De-risking as an economic strategy". *Bruegel*. <https://www.bruegel.org/bruegel-european-think-tank-specialises-economics>. (Accessed on December 3, 2023)
- EIA: Energy Information Administration. (2023). "China imported record volumes of crude oil in the first half of 2023". <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=60401>. (Accessed on:

- December 5, 2023)
- European Commission. (2023a). "An EU approach to enhance economic security". https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_3358. (Accessed on: November 27, 2023)
- (2023b). "Speech by President von der Leyen on EU-China relations to the Mercator". Institute for China Studies and the European Policy Centre. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/speech_23_2063. (Accessed on: November 27, 2023).
- FATF. (2014). "FATF clarifies risk-based approach: case-by-case, not wholesale de-risking". [FATF clarifies risk-based approach: case-by-case, not wholesale de-risking \(fatf-gafi.org\)](https://www.fatf-gafi.org). (Accessed on: November 27, 2023)
- Ferreira P. (2023). "How could a broader conflict in the Middle East affect the stock market?". <https://www.financemagnates.com/forex/how-could-a-broader-conflict-in-the-middle-east-affect-the-stock-market/>. (Accessed on: December 4, 2023)
- Firstpost. (2023). "G7 to focus on 'de-risking' from China: How is it different from decoupling?". <https://www.firstpost.com/explainers/g7-summit-de-risking-from-china-decoupling-hiroshima-japan-micron-ban-12634902.html>. (Accessed on: December 3, 2023)
- Freund C, Mattoo A, Mulabdic A, Ruta A. (2023). "US-China decoupling: Rhetoric and reality ". The Centre for Economic Policy Research. <https://cepr.org/voxeu/columns/us-china-decoupling-rhetoric-and-reality>. (Accessed on: November 27, 2023)
- Funaiolo M, Hart B, Powers-Riggs A. (2023). "Mineral monopoly China's control over gallium is a national security". *The Center for Strategic and International Studies*. <https://features.csis.org/hiddenreach/china-critical-mineral-gallium/>. (Accessed on: November 29, 2023)
- Gang Q. (2023). "De-sinicization in the name of 'De-risking' is decoupling from opportunities, cooperation, stability and development". *Ermanent Mission of the People's Republic of China to the United Nations Office at Geneva and Other International Organizations in Switzerland*. http://geneva.china-mission.gov.cn/eng/zgyw/202305/t20230511_11075089.htm. (Accessed on November 28, 2023)
- García-Herrero A, Tan J. (2020). "Deglobalization in the context of United States-China decoupling". *Bruegel Policy Contribution*. 21: 1-16.
- Ghironi F, Levchenko A. (2018). "Globalization in the aftermath of the crisis". *IMF Economic Review*. 66(3): 415-417. doi: <https://doi.org/10.1057/s41308-018-0064-6>.
- Goldberg PK. (2023). "Protectionism started the geopolitical fire". *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/protectionism-helped-trigger-new-cold-war-geopolitical-conflict-by-pinelopi-koujianou-goldberg-2023-09?barrier=accesspaylog>. (Accessed on: January 21, 2024)
- Goldberg PK, Reed T. (2023). "Is the global economy deglobalizing? And if so, why? And what is next?". World Bank, Policy Research Working Paper, No. 10392.
- Götz E. (2021). "The crisis of liberal world order". *Handbook of Illiberalism*. Routledge.
- Gourinchas P. (2023). "Why 'de-risking'". *Poses Immense Risks to World*. http://www.chinatoday.com.cn/ctenglish/2018/zdtj/202307/t20230719_800337119.html. (Accessed on: December 3, 2023)
- Herrero AG. (2023). "China's central role in the globalization and slowbalization trends". *The Economists' Voice*. 1: 1-7. <https://doi.org/10.1515/ev-2023-0054>.
- Huang Q. (2021). "The Pandemic and the Transformation of Liberal International Order". *Journal of Chinese Political Science*. 21: 1-26. <https://doi.org/10.1007/s11366-020-09698-0>.

- Jash A. (2023). "De-risking from China and its implications". The S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS). <https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/rsis/de-risking-from-china-and-its-implications/>. (Accessed on: January 25, 2024)
- Li, Y. (2023). "My country's gallium and germanium export controls are expected to drive substantive dialogue between the United States and China". https://pdf.dfcfw.com/pdf/H301_AP202307121592198873_1.pdf. (Accessed on: November 30, 2023). [in Chinese]
- Martin E. (2023). "US wants to 'De-Risk,' not decouple, from China, Biden Aide says". <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-04-27/us-wants-to-de-risk-not-decouple-from-china-biden-aide-says>. (Accessed on: November 25, 2023)
- Menzel U. (2021). "The rise of China and the future world order". <https://www.gisreportsonline.com/r/china-world-order/>. (Accessed on: December 5, 2023)
- Mofcom. (2023a). "Announcement No. 23 of 2023 of the Ministry of Commerce and the general administration of customs on the implementation of export controls on gallium and germanium related items". <http://www.mofcom.gov.cn/article/zwgk/gkzcfb/202307/20230703419666.shtml>. (Accessed on: November 30, 2023)
- (2023b). "MOFCOM Regular Press Conference". <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/press/202307/20230703421747.shtml>. (Accessed on: November 29, 2023)
- Murray B, Al-Rikabi R. (2023). "Why Prospect of US-China 'Decoupling' is getting serious". *Blomberg*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-06-22/what-is-us-china-decoupling-and-how-is-it-happening>. (Accessed on: November 27)
- OptimizeIAS Team. (2023). "De-Risking vs Decoupling". OptimizeIAS. <https://optimizeias.com/de-risking-vs-decoupling/>. (Accessed on: November 27, 2023)
- Outline of the People's Republic of China 14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development and Long-Range Objectives for 2035. (2021). "The center for security and emerging technology". <https://cset.georgetown.edu/publication/china-14th-five-year-plan/>. (Accessed on: December 3, 2023)
- Packard C. (2023). "The high costs of a 'Hard' decoupling from China". The Cato Institute. <https://www.cato.org/blog/high-costs-hard-decoupling-china>. (Accessed on: January 20, 2024)
- Political Bureau of the CCP. (2023). "Xi Jinping emphasizes the effective strengthening of basic research and the consolidation of the foundation of self-reliance and self-improvement in S&T during the third collective study session of the politburo of the CCP Central Committee". <https://interpret.csis.org/translations/xi-jinping-emphasizes-effective-strengthening-of-basic-research-and-consolidation-of-the-foundation-of-self-reliance-and-self-improvement-in-st-during-the-third-collective-study-session-of-the-po/>. (Accessed on: November 29, 2023)
- Stanely A. (2023). "Globalization peak, International monetary fund". International Monetry Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/PT-globalization-peak-Stanley>. (Accessed on: December 3, 2023)
- Talin B. (2021), "Chinas grand strategy– 'Made in China 2025' (MIC25)". <https://morethandigital.info/en/chinas-grand-strategy-made-in-china-2025-mic25/>. (Accessed on: November 28, 2023)
- Tsang S. (2020). The 'Great Decoupling': Drivers Shaping US-China Relations. Emirates Diplomacy Academy.
- USGS: United States Geological Survey. (2023). "Statistic on gallium".

- <https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2023/mcs2023-gallium.pdf>. (Accessed on November 30, 2023)
- UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development. (2023a), "World investment report". https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf. (Accessed on: December 4, 2023)
- (2023). "World investment report". <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>. (Accessed on: December 4, 2023)
- (2019). "How trade wars pose a threat to the global economy". <https://unctad.org/news/how-trade-wars-pose-threat-global-economy>. (Accessed on: January 26, 2024)
- Wei L. (2019). "Towards economic decoupling? Mapping Chinese discourse on the China-US trade war". *The Chinese Journal of International Politics*. 12(4): 519-556. <https://doi.org/10.1093/cjip/poz017>.
- Witt MA, Lewin AY, Li PP, Gaur A. (2023). "Decoupling in international business: Evidence, drivers, impact, and implications for IB research". *Journal of World Business*. 58(1): 101399. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2022.101399>.
- World trade organization. (2023a). "The world trade report". https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf. (Accessed on: November 27, 2023)
- (2023b). "Global value chain development report". https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/10_gvc23_ch7_dev_report_e.pdf. (Accessed on: December 4, 2023)
- Xie E. (2023). "China's 'two sessions': Communist Party to oversee science sector in self-reliance push as US tech war intensifies". <https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3212718/chinas-two-sessions-communist-party-oversee-science-sector-self-reliance-push-us-tech-war>. (Accessed on: November 29, 2023)
- Xue M. (2023). "De-risking comes with new risks". *China and US Focus*. <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/de-risking-comes-with-new-risks>. (Accessed on: November 28, 2023)
- Yan X. (2018). "Chinese values vs. liberalism: What ideology will shape the international normative order?". *The Chinese Journal of International Politics*. 11(1): 1-22. <https://doi.org/10.1093/cjip/poy001>.
- Yangyong CH. (2014). "The formation and significance of Jiang Zemin's 'Going Out' Strategy". Research Institute of Party History and Literature of the Central Committee of the Communist Party of China. <https://www.dswxyjy.org.cn/n1/2019/0228/c425426-30909751.html>. (Accessed on: December 3, 2023) [in Chinese]
- Yongjae L. (2023). "Decoupling: Is it possible to decouplein US-China supply Chain competition?". The Korea Institute for National Reunification (KINU). Working paper, No. 8.
- Zhang Y, Sun F, Huang Z, Song L, Jin S, Chen L. (2023). "Predicting the impact of the COVID-19 pandemic on globalization". *Journal of Cleaner Production*. 409: 137173. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.137173>.
- Zhou W, Crochet V, Wang H. (2023). "Demystifying China's critical minerals strategies: rethinking "De-risking" supply Chains". *UNSW Law Research Paper*. 23.